

GENÇLİK DUVARLARI YIKABİLENDİR UZAKLARI YAKIN KILABİLENDİR

Bu hafta çocuk ve gençlik edebiyatının usta isimlerinden, **Günışığı Kitaplığı'nın Genel Yayın Yönetmeni değerli yazar Mine Soysal** ile edebiyatı, **Uzakta** romanını, çocuk kalmayı hatta siyaseti bile konuştuk. Çok keyifli bir söyleşi oldu benim için

**SANATA
DAİR**
Gülşah Elikbank

Bu hafta çocuk ve gençlik edebiyatının usta isimlerinden, **Günışığı Kitaplığı'nın Genel Yayın Yönetmeni değerli yazar Mine Soysal** ile edebiyatı, **Uzakta** romanını, çocuk kalmayı hatta siyaseti bile konuştuk. Çok keyifli bir söyleşi oldu benim için.

Bu topraklarda eşit doğmuyor ve eşit ölmüyoruz sanki. "Uzakta" bu gerçekliği oldukça yakın duran bir roman. Sizin için çıkış noktası neydi?

Eşitlik de, adalet de son yıllarda bizden uzakta. Ekonomik ve sosyal yaşamdaki saflaşma, farklılaşma o denli şiddetlendi ki, çocukların, gençlerin bu en temel varlık haklarımızla yaşama şansları neredeyse olanaksız hale geldi. Eşitlik duygusunun bu derece bozulması, örselenmesi, allak bullak edici. Bana **Uzakta'yı** yazdırın önemli nedenlerden biri bu kuşkusuz. İkinci nedense, elbette iş güvenliği meselesi. Son yıllarda iş güvenliği ihlalleri sonucunda yaşamını yitiren, sakat kalan binlerce insanımız var. Üstelik her geçen yıl sayıları dehşetle yükseliyor. Evine ekmeğe götürmek için çalışan insanların can güvenliğini sağlamak, devletin de, kurumların da birincil sorumluluğuyken, bizde durum tam tersi ve bu, çok büyük bir haksızlık.

Edebiyat insanlık için neden vazgeçilmez? Özellikle özgürlüklerin kısıtlandığı dönemlerde unutulmaz eserlerin çıkmasının nedeni ne olabilir?

Edebiyat, günlük yaşamın hay huyu içinde görünmez, konuşulmaz, fark edilmez olanı dilendiren, hatırlatan sağaltıcı bir güç. Bir yandan yaşanan tüm katmanlarını, nedenlerini, süreçlerini, sonuçlarını anlatırken, bir yandan da aslında yaşanabilecek olanı yansıtabilen sihirli bir ayna. İnsan kendini, içinde yaşadığı toplumu, olayları anlamlandırabilmek için sık sık bu aynaya bakmaya muhtaç. Edebiyat; yasaklara, kurallara, geleneklere, alışlagelene karşı çıkabildiği; insanın ve tüm canlıların yaşama hakkından yana saf tutabildiği için, özgürlüklerin kısıtlandığı ortamlarda bir kale gibi yükseliyor, daha da etkili, dikkat çekici olabiliyor.

İki çok farklı hayatın kahramanı genç, gerçekten yakınlaşıp birbirini anlayabilir mi? Uzaklar ve uzaklıklar yakın olabilir mi?



En azından deneyebilirler. Deneyebilmeliler. 2013 Haziran'ında denediler ve muhteşem bir direniş önderlik ettiler. Ait oldukları sosyal çevrelerin kabullerini bir yana koyup el ele verdiler; tüm ülkede sağduyunun, hoşgörünün, neşenin, sevginin dallanıp budaklanmasına neden oldular. Salt ekonomik çıkarlarla işlemeyen bir dünyanın da mümkün olabileceğini, farklılıklarımızla bir arada yaşamın mükemmelliğini gösterdiler. Genç olmak, yaşama tutkusuyla sarılmak, yaşamın her biçimini, her yolunu deneme ve anlama cesaretine sahip olmak demek değil mi zaten? Gençlik, duvarları yıkabilen, uzakları yakın kılabilen demek.

Biz aslında sanki olgunlaşmamış bir toplumuz. Arada kalmış bir halimiz var. Ne çocuk ne yetişkiniz. Siz bu konuya edebiyat çerçevesinden baktığınızda, okur buluşmalarınızda ve yaptığınız gözlemlerde neler görüyorsunuz?

Kitaplarını okuyan ortaokul ve lise öğrencileriyle sık sık buluşma olanağı bulmak, benim için büyük bir ayrıcalık. Onlarla her konuda tartışma, paylaşma şansını oluyorum. Birlikte hayallerinden, aşktan, ailelerden, haksızlıklardan, eşitsizliklerden, gelecekte söz ediyoruz. Kendilerine saygı duyulduğunu, düşüncelerinin merak edildiğini anladıklarında özgürce konuşuyor, tartışıyor, karşılıklı düşünme ve "öğrenme" deneyimine coşkuyla katılıyorlar. Resmi eğitimin sığ yaklaşım ve yöntemlerinden nasıl bezdiklerini, ailelerinin çoğu "başarı" odaklı beklentilerinden nasıl örselendiklerini, aslında ne denli yapayalnız hissettiklerini, entelektüel gelişimlerinin kimsenin umurunda olmadığını gözlemliyorum ve müthiş telaşa kapılıyorum. Ne yazık ki, gençliği güdülecek, biçimlendirilecek bir kitle olarak görmek, toplumsal alışkanlığımız olmuş epeydir. Onları ne "görüyoruz", ne de seslerine kulak veriyoruz. Sadece küçümsüyoruz. Oysa çoğu zaman asıl gençler, biz yetişkinlerin sevgili "öğretmenleri" olabilmeli. Buna izin vermeyi, sağlamayı asıl yetişkinler öğrenmeli. Çünkü onların kuracağı dünya, bugünkünden çok farklı olacak, inanyorum.

Birçok öğretmen çocuklara ne okutacağını yazarlara/güvendiği isimlere danışıyor. Kendi fikirleri -özellikle fantastik alanda- pek yok. Kuşaklar arası tercihler çok mu farklılaştı? Sizin öğretmenlerle bu anlamda yaptığınız çalışmalar var mı? Sıze çocuklar ve gençler ne okumak istiyor artık?

Edebiyatı önermek için önce kendinizin edebiyat okuru olmanız gerek. Edebiyatla, kitapla mesleki olarak bile ilgilenmeyen, kendi yazar, tür, yayınevi tercihlerini edinmemiş olan eğitimcilerin, sorumlu oldukları öğrencilerinde okuma keyfi yaratması olanaksız. Taşıma suyla değirmen dönmüyor. Hep kulaktan dolma, demode kabullerle kitap seçmek, önermek işe yaramıyor. Klasikle yetinmemek, çağdaş edebiyatı izlemek, tanımak; özellikle fantastik, polisiye, bilimkurgu gibi çocuğu ve genci edebiyata yakınlaştıran türleri bilmek çok önemli. Bunun için **Günışığı Kitaplığı** olarak, uzun yıllardır öğretmenlere ve kütüphanecilere yönelik **Eğitimde Edebiyat Seminerleri**'ni düzenliyoruz. Her yıl yapılan bu seminlere ülkenin her yanından yüzlerce eğitimci ücretsiz katılıyor. Bir gün boyunca edebiyatı ve yaratıcı okuma uygulamalarını konuşuyor, tartışıyor; edebiyata önce kendilerinin ilgi duymasını sağlamaya çalışıyoruz. Seminerlerimizin yarattığı olumlu etki, okuma kültürümüzün geleceği için umut verici.

Çocuklar için "iyi kitap" "kötü kitap" diye bir ayrım var mı? Varsa nedir bu tanımlamanın içeriği?

Yaratıcı yazarlar tarafından kaleme alınıp, uzman editörlerce yayına hazırlanan kitaplar nitelikli edebiyatı temsil ediyor. Bu kitaplar hangi yaşta olursa olsun okura aynı keyfi veriyor, farklı



yaşları ortak bir okuma keyfinde buluşturabiliyor. Geri kalansa, okura zevk vermeyen, iz bırakmayan, sıradan kitaplar. Çoğu aslında didaktik yaklaşımlarla çocuğa, gence bir şeyleri öğretmek, bellek için yazılmış, öğüt veren, parmak sallayan eğitimsel amaçlı kitaplar. Edebiyatla eğitim yayıncılığını karıştırmak, ülkemizde edebiyat okurluğunun önündeki en tehlikeli engellerden biri.

Kitaplarla erken yaşta tanışan bir çocuğun hayatında neler değişir?

Nitelikli edebiyat kitapları sayesinde okuma keyfi edinmiş bir çocuğun önemli kazanımları söz konusudur. Yeni düşüncelerle tanışmak, yeni hayaller kurmakla kalmaz, her geçen gün kendini daha güçlü ifade eder. Ulaşamayacağı zamanlara, mekânlara, yaşamlara tehlikesizce tanıklık eder; deneyimi çoğaldıkça büyür, derinleşir, genişler. Kendiyle baş başa kalarak iş seccizliğini keşfeder, hayatı boyunca işine yarayacak güven sistemlerini kurar. Sonuçta bu güçlerinin hepsini bir arada kullandığında, kendini inşa etmeye başlar. İnsanın özgürleşme ve olgunlaşma yolundaki pusulası edebiyattır.

Sıze bizi yönetenler hangi kitapları okuması olsalardı su an farklı bir Türkiye görürdük?

Yıllar önce sevgili Zeynep Oral köşesinde vermişti bunun cevabını. Oral, zamanın başbakanı için, "**Günışığı Kitaplığı'nın 'Çıtır Çıtır Felsefe'**

GENÇLERLE BULUŞMAYA DEVAM

Bu hafta fantastik romanlarımı konuşmak ve hayatı konuşmak için **Karşıyaka Kız Meslek Lisesi'nin** davetlisiydim. Gerek kaleme aldığım **Günebakan Üçlemesi'** ne gerekse bana gösterilen ilgi harikaydı. Gençlerle buluşmak, dertleşmek, onlara elimden geldiğince kendi hayatımdan deneyimler sunmak bana çok iyi geliyor. Bir kez daha vizyoner okul müdürü **Ayhan Kuran'a**, bu söyleşiye önyak olan değerli edebiyat öğretmeni **Ülkü Meral Burhan'a** çok teşekkürler. Yeni dönem de daha çok gençle buluşma arzumu da tazelenmiş oldu.

dizisini okuyarak büyüseydi, ülkeyi böyle yönetmezdi," demişti. Edebiyatla haşır neşir olmak, önce insanı, sonra toplumu değiştirebilir. Elbette siyasi erki de. **David Almond'un** gençlik romanı **Dünya Büyülü Bir Yer'i**, Müge İplikçi'nin çocuk romanı **Kömür Karası Çocuk'u**, **Behiç Ak'**ın resimli öykü kitabı **Bilyeler'i** ya da **Ahmet Büke'nin** **ONS'** den çıkan romanı **Mevzumuz Derin'i** okuyan siyasetçilerin bugün neden olduklarını sürdürmesi olanaksızdır. Ustaca yazılmış bu edebiyat eserleri, okuyan her insanı mutlaka etkiler, dönüştürür.

Çocuklara ölüm, din gibi konuları anlatmanın en iyi yolu edebiyatı kullanmak mı?

Edebiyatın tema kısıtı yoktur. Kaynağı gerçek yaşam olduğundan, her yaş için her konuyu işleyebilir. Tabii dinleri, inanışları, ölümü de. Önemli olan yaratıcı, özgün bir kurgunun estetik bir dille anlatılabilmesi ve metnin, sendiği yaş grubunun duygusal ve düşünsel gerçekliğine, gereksinimlerine uygun kitaplaşmasıdır. Böyle kitaplar sayesinde en zor konuları bile farklı yaş gruplarıyla konuşmak, paylaşmak olanağımız artar. Bu hem yetişkinler için yol gösterici, kolaylayıcıdır, hem de çocuklar için bilinmezlerle dolu keşif yolculuklarına en güvenli davettir.